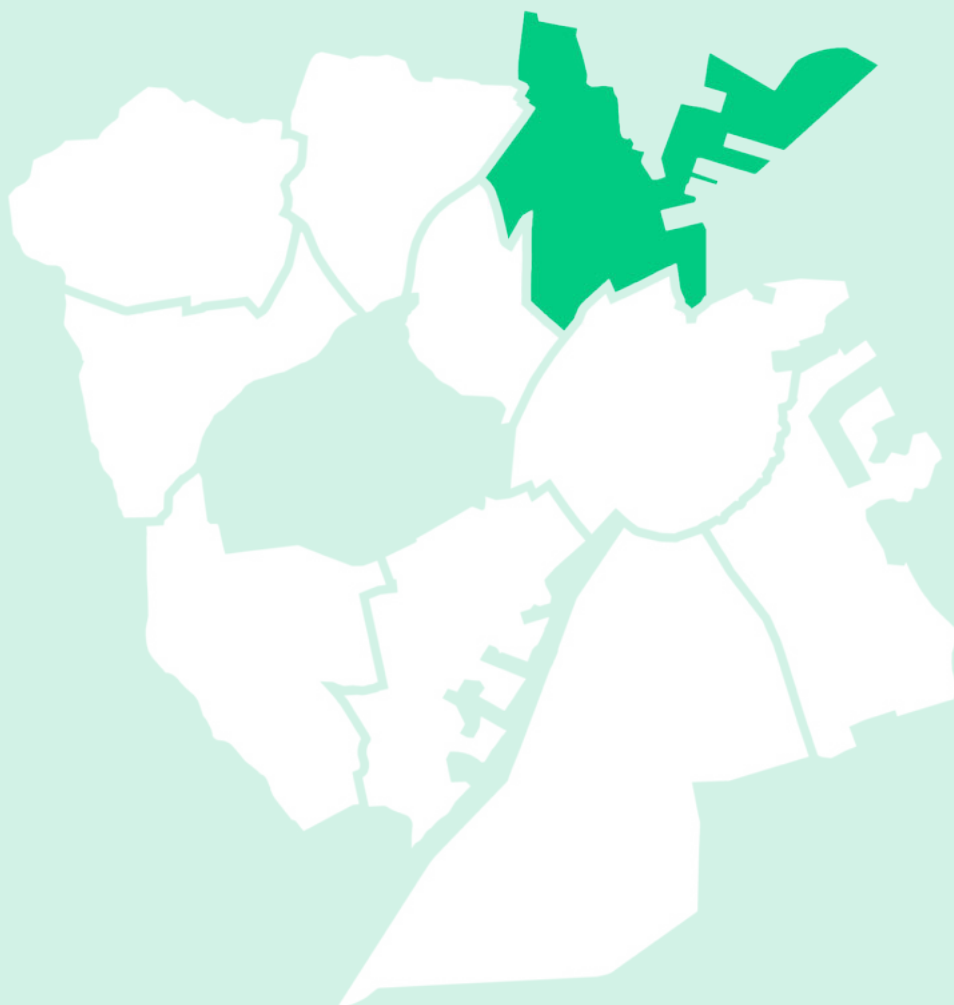

Københavns hovedtræk & ti unikke bydele

Østerbro

INDHOLD

Indhold og introduktion	side 2
Københavns hovedtræk og ti unikke bydele	side 3
Sammenfatning	side 4
Træk	side 6
Mønstre	side 8

Introduktion

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele fortæller en historie, hvor byen har udviklet sig fra en fæstningsby til en moderne storby, og hvor byens landskab og bebyggelser tilsammen afspejler hver epokes ambitioner, hensyn og arkitektoniske idealer. Der er gennem tiden bygget videre, transformeret og tilføjet nye lag til byen, men København fremstår i store træk stadig genkendelig med byarkitektoniske, landskabelige og kulturhistoriske værdier, som medvirker til, at vi føler os hjemme, at byen er vores, og at gæster værdsætter byen.

Det er derfor vigtigt, at vi fortsat sammen tager ansvar for byens og de enkelte bydeles identitet og sjæl med bevaring og udvikling med respekt for historien. Vi skal tænke landskab og bebyggelse sammen, så København fortsat kan styrkes som en by med stærke hovedtræk, og en by med unikke kvarterer i en sammenhæng.

Østerbro

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele er en samling hæfter, som i en koncentreret faglig form sætter fokus på og giver et hurtigt overblik - et signalement - over den byarkitektoniske egenart i København og i byens ti bydele. Signalementet for hele København giver et overblik og karakteriserer det særlige på københavnerniveau, mens signalementerne for de enkelte bydele har fokus på den lokale forskellighed - de ti unikke bydele.

I hæfterne beskrives byens og bydelens større unikke bystrukturelle og landskabelige **træk**.

Det er de træk, som har betydning for, og kendetegner hele byen eller den konkrete bydel.

Desuden beskrives bydelenes unikke grønne, blå og bebyggelsesmæssige **mønstre**.

Det er de mønstre, som har betydning for, og kendetegner lokale områder.

Træk og mønstre er illustreret på en række kort.

De afspejler og fremhæver på en principiel måde de vigtigste træk og mønstre, som træder frem.

Systematikken er baseret på grundigt afprøvede analysemetoder af bymiljøer fra bydels- og byskabsatlassene, som Københavns Kommune udgav i 1990'erne og i 2003.

Bydelsatlassene var en del af en landsdækkende indsats med kortlægning af bevaringsværdier initieret af den daværende Skov- og Naturstyrelse i samarbejde med landets kommuner.

Hæfterne er udarbejdet af Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune, og er skabt til at give et hurtigt overblik over København. De er for alle, der interesserer sig for byen og dens lokale egenart, samt for alle, der arbejder med byens bevaring og udvikling.

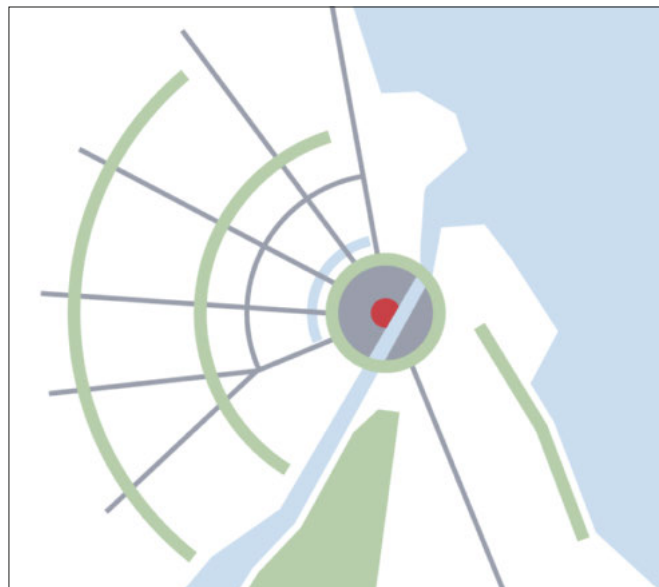
Rigtig god fornøjelse.

KØBENHAVNS HOVEDTRÆK OG TI UNIKKE BYDELE

"Egenarten knytter sig på forskellig måde til hele byen, en bydel, et kvarter eller et specifikt sted.

Egenarten er det, der gør Københavns arkitektur til noget særligt og definerer byens og de enkelte bydeles arkitektoniske kant"

Arkitekturpolitik København 2017-2025.

Københavns Hovedtræk tegner et særligt logo for byen. Det drejer sig om: Byen ved vandet, Byens hjerte inden for de gamle volde, Byens bueslag og kyster samt Byens historiske indfaldsveje.

Københavns hovedtræk

København har gennem de sidste ca. 160 år udviklet sig fra fæstningsby til en moderne storby.

Landskabets oprindelige karakter og forskellige menneskeskabte påvirkninger, herunder behov for opfyldninger, afgravninger til veje og baner samt ændring af oprindelige terrænformer og naturen, er en vigtig forudsætning for forståelsen af den by, vi kender.

Selvom byen er kompleks og resultat af mange års udvikling med skiftende forudsætninger, tegner der sig alligevel tydelige fysiske hovedtræk, som kan samles i et forenklet byarkitektonisk logo for København.

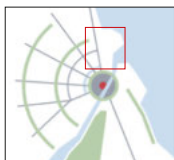
Desuden er der en række andre træk, som sammen med landskabet lægger ekstra lag til byens logo, og som har en særlig betydning, både for byens overordnede træk og sammenhæng, og for de enkelte bydele. Det drejer sig om byens byrum og bebyggelser samt byens forskellighed i de enkelte bydele og kvarterer.

Du kan læse mere i hæftet om hele København og i Københavns Arkitekturpolitik 2017-2025.

Ti unikke bydele

Det er karakteristisk for København, at der i de enkelte bydele og kvarterer er stor forskel på, hvordan byens hovedtræk udmønter sig lokalt. Denne forskellighed er vigtig, og skaber den helt lokale egenart, som kender tegner byens ti unikke bydele.

Du kan læse mere i de enkelte hæfter for hver bydel.

ØSTERBRO

SAMMENFATNING

Østerbro set mod øst over Skt. Kjelds kvarter mod havnen og med Fælledparken til højre. Luftfoto: Københavns Kommune.

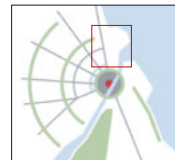
Kort 1906.

Der er sket byudvikling øst for Østerbrogade, kasernen er opført og byudviklingen er nået til kvarteret omkring Bryggervangen. Langs kysten er Nordre Frihavn og Møllebassin anlagt, ligesom Østbanegade og jernbanen er anlagt.

Kort 1955.

Østerbro karréby er udbygget. Det nye Rigshospital er endnu ikke bygget - det blev opført i perioden 1960 - 1978. Der er sket opfyld i Nordhavn, bl.a. med Kronløbsbassin og Skudehavnen, og Svanemøllehavnen er anlagt. Desuden ses bl.a. Svanemølleværket og Øster Gasværk.

Kig over Østerbro, hvor karrébyen mødes med havnen og sundet. I baggrunden ligger Nordhavn, som er under byudvikling. Banen og Kalkbrænderihavngade danner barriere mellem karrébyen og havneområderne. Luftfoto: By & Havn.

Historie

Den store udvikling af Østerbro foregik i årene efter 1890, og Østerbro kom dermed, i modsætning til de øvrige brokvarterer, lidt senere i gang med byudviklingen og er Københavns yngste brokvarter. Østerbro blev imidlertid udbygget med næsten samme hastighed, men under andre planlægnings- og arkitektoniske idealer og lovgivning end de øvrige brokvarterer.

Det betyder bl.a., at Østerbro har bredere gader, flere oprindelige åbne gårdum, karnapper og altaner end de øvrige brokvarterer. Samtidig skulle Københavns Kommune konkurrere med Gentofte om at tiltrække byens bedre borgerskab, og Østerbro fik generelt en højere bebyggelses- og boligstandard end i de øvrige brokvarterer.

Den historiske udvikling med større strukturelle ændringer, bl.a. etablering af jernbanen og udvikling af havnearealerne, har betydet, at en stor del af Østerbro mistede sin tilknytning til Øresund.

Først i nyere tid sker der, med udvikling af havnen til bolig- og fritids- og erhvervsformål og specifikt udvikling af Nordhavn samt ny infrastruktur, herunder Metro og vejanlæg, en gradvis bedre kobling mellem det gamle Østerbro og de nyere kvarterer langs havnen samt bedre kobling til resten af København.

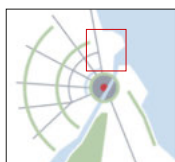
Egenart

Østerbro er især karakteriseret ved en stærk historisk genkendelighed i karrébyen, landskabet og generelt i havneområderne. Den historiske udvikling aflæses også ved, at den markante opdeling i karrébyen og havnebyen stadig er tydelig. Banen danner barriere, og den oprindelige kystlinje aflæses i Strandboulevardens kurvede forløb.

Østerbros karréby består af forskellige bebyggelsestyper og byrum, som afspejler tiden, hvor de er bygget. Samtidig er karrébyens markante grønne træk og mønstre med til at tegne og understrege karrestrukturen bl.a. med de karakterfulde alléer i store trekantede forløb med markante knudepunkter. Herudover er Jagtvej og Strandboulevarden et samlet grønt træk, og Fælledparken er hele byens park. I havnebyen er det nærheden til sundet, de større bygningsvolumner, himmellyset, de lange udsyn, de varierede havne- og bassinrum, centrale fikspunkter, herunder Svanemølleværket og siloer, som kendetegner området.

Desuden betyder opfyldningsområdet, især i den yderste del af Nordhavn, at byen har fået en landskabelig karakter i mødet med sundet.

Anlæg af Lynetteholmen vil ændre kysten og byens møde med vandet.

ØSTERBRO

TRÆK

Kortet viser Østerbros landskabstræk, som primært udgøres af grønne og blå træk, Fælledparken, banen, byen og havnen samt udsigter. Med sort prik er vist pejlemærker.

LANDSKABSTRÆK

Bane, by, havn og sund

Østerbros landskab har gennem de sidste mange år skiftet karakter fra åbnet landskab til tæt bebygget by. Den oprindelige kystlinje, der gik langs Strandboulevarden, er via opfyldninger flyttet langt mod øst. I dag er det oplevelsen af byen, havnen og sundet, der dominerer Østerbros landskab.

Større grønne og blå træk

Østerbro har en række markante, overordnede grønne træk, herunder Fælledparken og den grønne grænse ved Ryvangen, som ligesom Jagtvej - Strandboulevarden er en del af byens bueslag. Herudover indgår Søernes blå byrum i bydelen, da Sortedams Dosseringen markerer Østerbros sydlige grænse.

Havnens forskellige blå rum og kajstrækninger samt sundet dominerer og er en del af hele byens fortsatte fortælling om byens skiftende møde med vandet. I Nordhavn betyder opfyldningen, at byen har fået nyere grønne træk og yderst giver opfyldningen et landskabeligt træk i byens møde med vandet.

Anlæg af Lynetteholmen vil ændre byens møde med sundet radikalt.

Udsigter og pejlemærker der forbinder

Trekroner Fort udgør et markant fikspunkt i Inderhavns møde med østkysten og sundet. Fortet er dermed med til at understrege overgangen og er samtidig et vigtigt element i fortællingen om byen som fæstning.

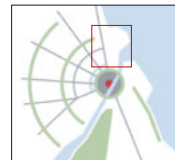
Havnens og sundets nærhed understreges af Svanemølleværket, som danner et markant tyngdepunkt, ligesom de havnenære områder tilbyder flere storslåede udsigter over sundet og understreger mødet med havet.

Herudover betyder andre pejlemærker langs havnen, at det tætte Østerbro knyttes visuelt til havnen, trods banens markante barriere. Det er bl.a. de to siloer i Nordhavn, kobbertårnet og boligårnet ved Amerika Plads. På Østerbro siden betyder Domus Portus og Charlotte Tårnet ved Østbanegade omvendt, at havnen og Østerbros tætte by knyttes visuelt sammen.

Herudover fungerer Rigshospitalet, Panum instituttet, kollektivhuset ved Hans Knudsens Plads som pejlemærker.

Terræn

Højdeforskellene er små på Østerbro, og de fornemmes kun få steder, bl.a. ved Svanemøllebugten og i området omkring Østerport Station. Desuden kan det svage fald fra Østerbrogade mod den tidligere strandlinje langs Strandboulevarden fornemmes.

BYSTRUKTUR

Større pladser, parker og veje

Østerbro har større samlende pladser, knudepunkter, parker og gader, som både har en lokal betydning og betydning for hele byens egenart. Det er bl.a. Østerbrogade med pladsrum, Jagtvej, Langelinje, Fælledparken og Søerne. Vejstrækningen Dag Hammarskjölds Alle - Østerbrogade - Strandvejen har siden København blev grundlagt været den vigtigste vejforbindelse til Nordsjælland og den strækning, hvor bydelen er opstået omkring. Østerbrogade er fortsat bydelens nerve og samtidig en vigtig indfaldsvej til København, som sammen med Lyngbyvej indgår i hele byens radiale vejsystem.

Østerbros trekantstruktur

Østerbro er opdelt af større veje, som deler bydelen i de enkelte kvarterer. Nogle er allébeplantet, og i et stort trekantet mønster forbinder de og indrammer Fælledparken. Det drejer sig om Øster Allé og Nørre Allé samt Blegdamsvej.

Knudepunkter

Krydsningerne mellem de større veje og gader danner markante knudepunkter. De er med til at tegne bydelens struktur, de formidler overgange, og de danner vigtige byrum og orienteringspunkter. Flere af de større knudepunkter lider dog under at være domineret af trafikafviklingen. Det gælder fx Trianglen, Hans Knudsens Plads og Vibenhus Runddel.

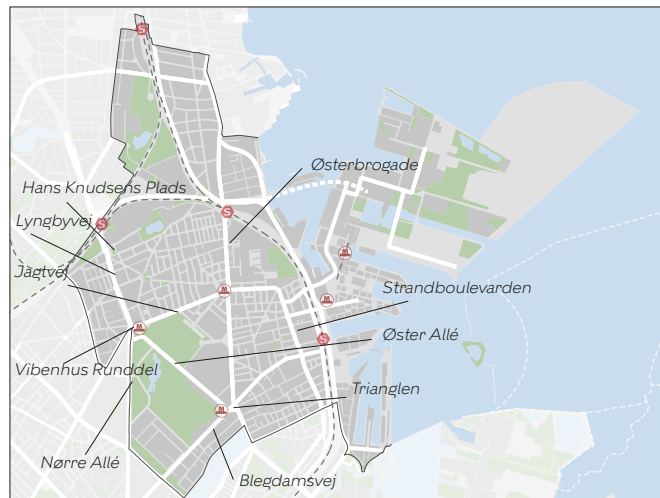
Bane, by og havn

Banens forløb langs Østbanegade og videre mod nord betyder meget for opfattelsen af Østerbro. Mødet mellem det havnenære Østerbro og det gamle Østerbro er et markant og dominerende træk med byens front mod jernbanen, som danner en barriere mellem by og havn. Bygningsfronten er især mod syd karakteriseret ved smukke ældre palæbebyggelser. Der er kun tre steder, hvor det via tunneller er muligt at krydse banen. Herudover giver broen til Langelinie adgang og fungerer samtidig som et lokalt landemærke.

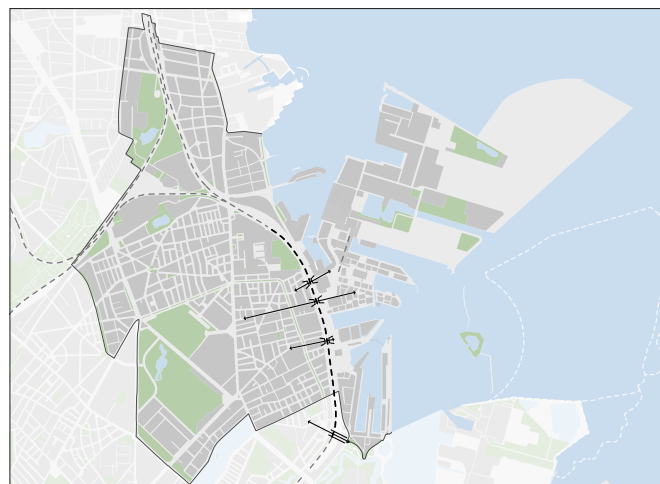
Kontrast mellem karréby og havneby

Et unikt træk ved Østerbro er også den store kontrast mellem den tætte karréby i den klassiske Københavnerskala på 4 - 5 etager, og havnens større skala med både ældre siloer, pakhuse og nyere samt helt nye bebyggelser opført som større domiciler og større volumner. Udbygningen af Nordhavn med ny tæt og høj bebyggelse vil både relatere sig til havnens større skala og videreførlige Østerbros karréby.

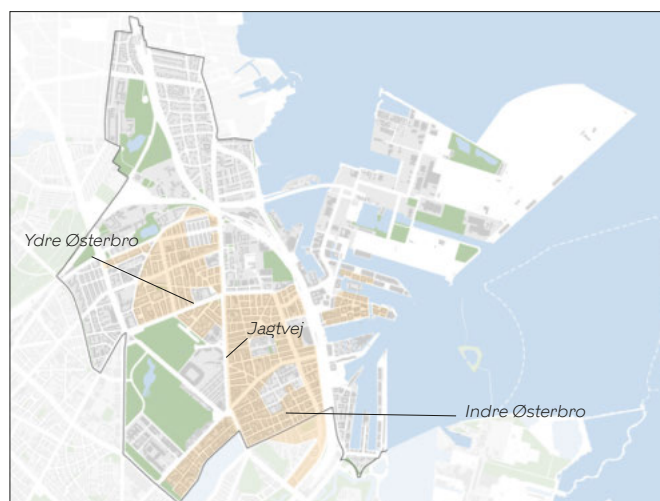
Østerbro er udbygget senere end de øvrige brokvarterer, og karrébebyggelsen er anderledes udformet, herunder er grundene generelt ikke så hårdt udnyttede. Det skyldes bl.a. bygningsloven af 1889, der krævede bredere gader og forbød korridorlejligheder. Den historiske udvikling betyder dog også, at bydelens bebyggelser og byrum indeholder mindre kvarterer i en lavere skala, som indbyrdes er forskellige, og som bryder med karréstrukturen.

Større veje, knudepunkter og banen.

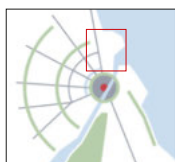

Banen, byen og få forbindelser mellem havn og by.

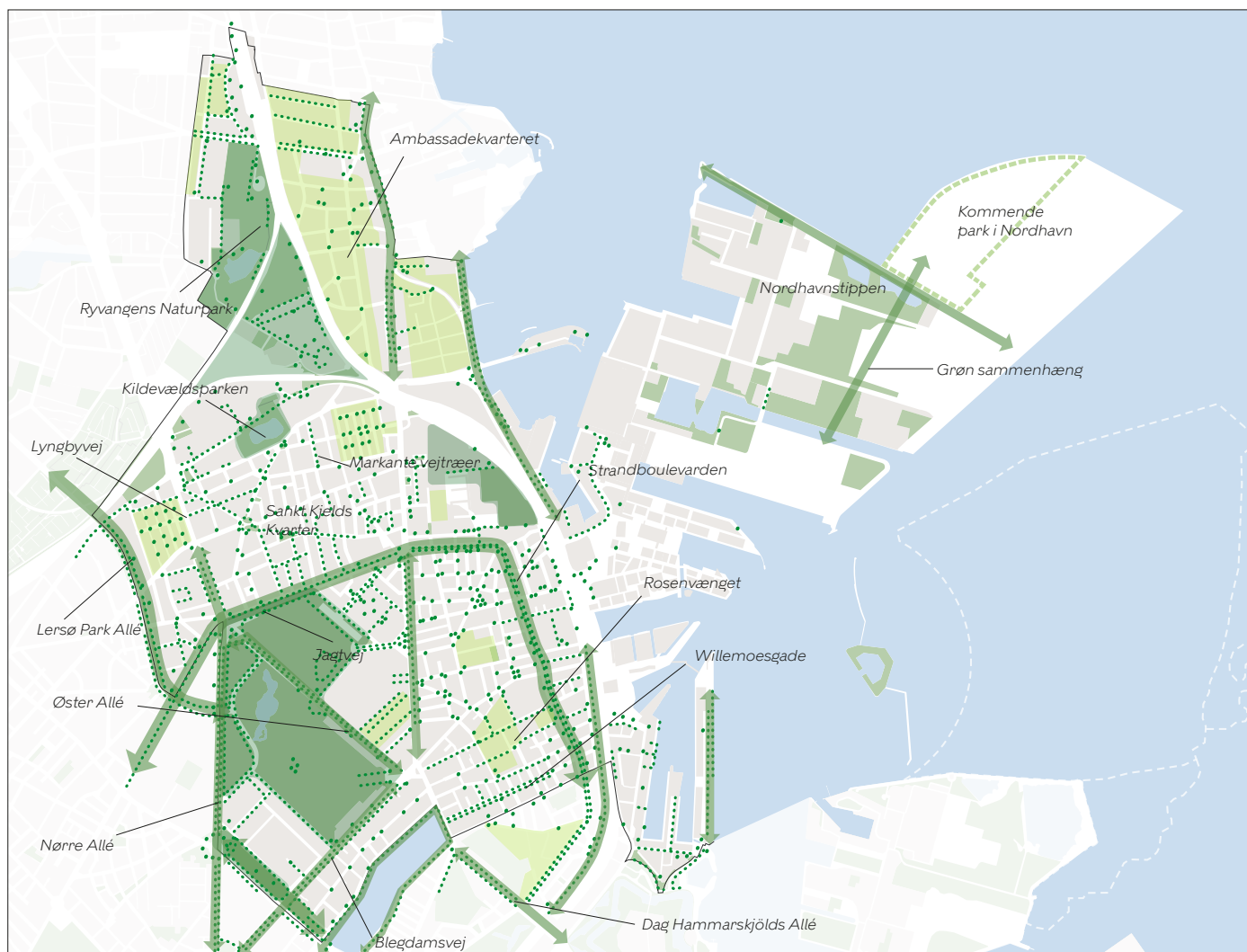
Karrébyen vist med orange.

Jagtvej danner grænse mellem Ydre og Indre Østerbros karrébebyggelser.

ØSTERBRO

MØNSTRE

Kortet viser Østerbros grønne mønstre, som består af grønne bebyggelser, grønne sammenhænge, alléer, parker, grønne byrum og markante vejtræer.

GRØNNE MØNSTRE

Østerbros alléer

Et væsentligt grønt mønster på Østerbro er alléerne, som er med til at give oplevelsen af en grøn bydel. Det drejer sig bl.a. om Lersø Parkallé, som er den ene af to parkalléer i København, og som dermed udgør et helt unikt element i byen. Herudover Nørre Allé og Øster Allé, Strandboulevarden, Østbanegade, Blegdamsvej og Østerbrogade mellem Jagtvej og Trianglen. Herudover Dag Hammarskjølds Allé, hvis markante dobbeltallé forbinder Søernes blå og grønne rum til Kastellet og resten af den gamle Fæstningsring. Desuden har Jagtvej og Strandboulevarden stor betydning som en grøn sammenhæng.

Grønne gader, pladser, parker, ruderater og promenader

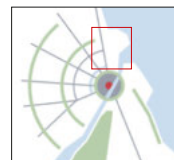
Flere af de lokale gader i karrébyen er træplantede, bl.a. Willemoesgade. Det er også meget karakteristisk, at de lokale gader ofte har træplantninger og andre grønne elementer på gadehjørnerne, især på gaderne i det indre Østerbro, men også i Sankt Kjelds Kvarters mere planlagte vej mønster. Bydelen byder også på en række mindre parker og grønne torve og pladser, som tegner de grønne mønstre, bl.a. Amor-

parken, Kildevældsparken, Classens Have, Bopa Plads og Tåsinge Plads der, sammen med Sankt Kjelds Plads og Bryggervangen, har gjort Sankt Kjelds Kvarter grønnere i forbindelse med klimatilpasningen.

I Nordhavn udgør Nordhavnstippen et unikt selvgroet naturområde, som indholder beskyttet natur. Tippen vidner, sammen med øvrige ubenyttede arealers ruderat karakter, om Nordhavns opfyldning og gradvise overgang fra industri- og havneområde, til et område under omdannelse og byudvikling. Mod nord danner stien mellem Fiskerihavnen og Kattegatvej en grøn promenade, ligesom promenaden langs Svanemølle Strand samt kanterne og rummet langs Skudehavnen og Skudeløbet er varierede grønne forløb og rum.

Grønne bebyggelser og åbne gårdrum

Kvartererne ved Rosenvænget, Ambassadekvarteret, Kildevældsgade, Ryvangen mfl. udgør grønne mønstre og lave bebyggelser midt i en ellers tæt karréby, ligesom de mange åbne karrébebyggelser har grønne gårdrum, som er orienteret mod gaden.

BEBYGGELSESMØNSTRE

Karréernes forskellighed

Karrébebyggelser i 4-5 etager er et karakteristisk træk for store dele af Østerbro. De er generelt af høj standard, og udover variation i de enkelte bygninger, er der også stor variation i karréernes udformning.

På Indre Østerbro er karréerne tættere end på Ydre Østerbro. Det er karakteristisk, at der ikke findes baghusbebyggelse. Flere steder er der langstrakte karréer netop for at undgå dette, og der er flere steder eksempler på foldede karréer med grønne gårdrum orienteret mod gaden. Nogle af disse er udformet som palæbebyggelse, hvilket bl.a. ses i den sydlige del af Indre Østerbro.

Særlige enklaver

Østerbro rummer enklaver af lavere og anderledes bebyggelsesmønstre, der danner kontrast til karréerne. F. eks. findes unikke bymiljøer i kvarteret omkring Rosenvænget, Lægeforeningens boliger 'Brumleby', Komponistkvarteret, det sammensatte bolig- og institutionsområde ved Aldersrogade og det eksklusive villakvarter ved Ryvangen. Herudover er der større offentlige anlæg ved Universitetsparken, Rigshospitalet, det tidligere Øresundshospital, tidligere kaserneområder mfl.

I Nordhavn udgør især bebyggelsesmønsteret omkring Fiskerihavnen mod nordvest en særlig enklave.

Karrébyen og byrummet

Karrébyen indeholder en lang række pladser, mindre parker og gader, som binder bydelen sammen lokalt, og som sammen med bebyggelsen, giver store rumlige og oplevelsesmæssige variationer, forløb og sammenhænge, både i det tætte og sammensatte Indre Østerbro og i det mere åbne Ydre Østerbro.

Hvert kvarter har således sine lokale gader, plads- og grønne rum. Strandboulevarden er et vigtigt byrum for Indre Østerbro, Ryesgade og Nordre Frihavsgade er vigtige for den sydlige del af Indre Østerbro, og byrummene i Sankt Kjelds Kvarter er vigtige for Ydre Østerbro.

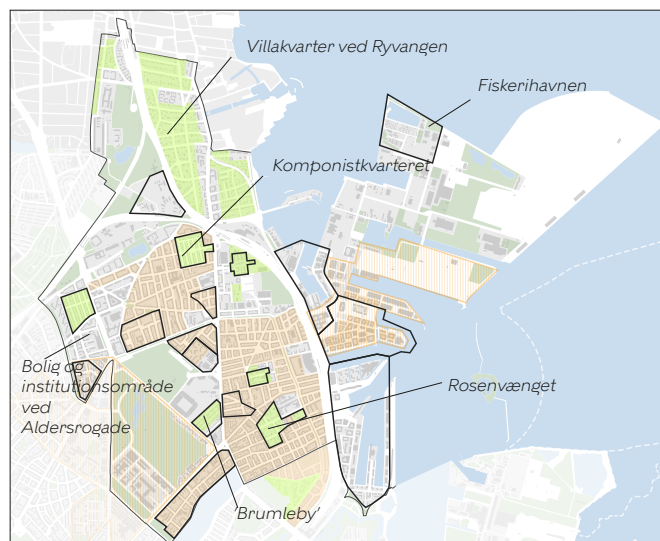
Nyere bebyggelser og byrum

Der er udvikling af Campusområdet, Rigshospitalet og Østre Gasværksgrunden. Herudover er der i de senere år igangsat en massiv udvikling af havnen, bl.a. med opførelse af FN Byen, udbygning af Amerika Plads og Amerika Kaj samt Indre og Ydre Nordhavn.

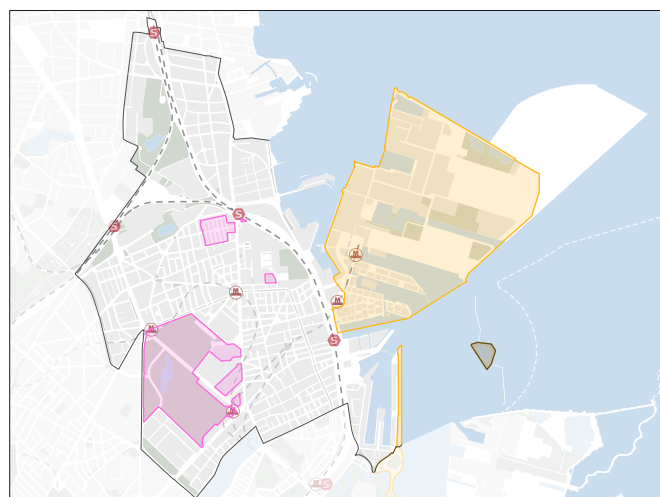
Udvikling af Nordhavnen vil pågå flere år frem og tilføre Østerbro nyere tætte og høje bebyggelser, ligesom udbygningen vil tilbyde nye byrum, herunder pladser og kajstrækninger og nye grønne byrum.

Nordhavnstippen bevares, og der etableres en ny park yderst på spidsen af Nordhavn mod Øresund.

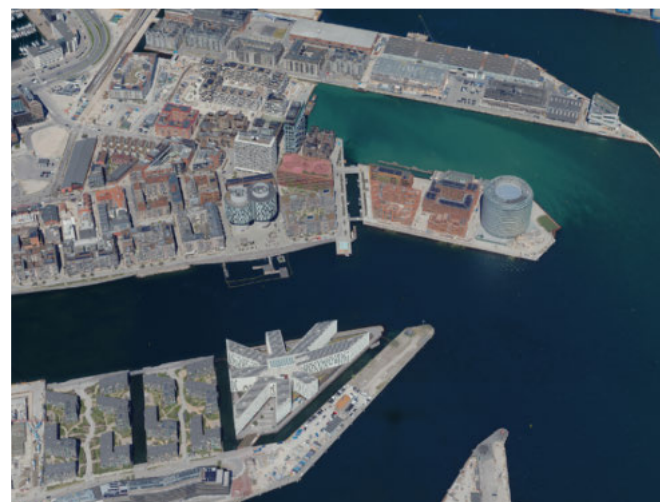
Med udbygningen af Nordhavn tilføres Østerbro en helt ny bydel mod vandet samt nye tolkninger af karréstrukturens former, højder og tæthed. Herudover transformeres tidligere siloer og havnebebyggelser, og der tilføres de nye områder, andre bebyggelsesmønstre og solitære enkeltbygninger samt nye adgange til vandet og nye grønne byrum.

Karréer vist med orange. Særlige enklaver er indrammet med streg. Havnebebyggelser, villa- og rækkehuse og institutioner mv. er vist med gråt og grønt.

Kulturmiljøer, Københavns Kommuneplan 2024. Nordhavn, Fælledparken, Langelinje, Trekroner Fort samt komponistkvarteret, Brumleby og Østre Gasværk, Østre Elværk og Sporsløjfen indgår i Københavns Kommunes kulturmiljøer. Brun: København som hovedstad, Gul: København som havneby og Lilla: Københavnerne velfærd. Der er udpeget bevaringsværdier for bebyggelse og landskab.

Kontakt:
Teknik- og Miljøforvaltningen
Klima og Byudvikling
Njalsgade 13
2300 København S
Postboks 348
1503 København V

Mailadresse: klimaogbyudvikling@kk.dk

Kort, foto og illustrationer

Historiske kort: Københavns Stadsarkiv digitale samling.

Foto: Hvis intet andet er angivet er foto fra Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur.

Øvrige kort og Illustrationer: Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen.

Publicering

Københavns Hovedtræk og ti unikke bydele, Bydels - og Byskabsatlas samt Københavns Arkitekturpolitik kan findes på Københavns Kommunes publikationsdatabase.

